

С А Д Р Ж А Ј

I УВОДНИ И МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП4

1. Формулисање проблема истраживања4
2. Предмет и циљ истраживања5
3. Утврђивање хипотезе и помоћних хипотеза6
4. Методе истраживања7
5. Извори сазнања7
6. Подручје и оквир истраживања7

II МЕЂУНАРОДНИ ДОКУМЕНТИ О ЗАШТИТИ ЕКОНОМСКИХ, СОЦИЈАЛНИХ И КУЛТУРНИХ ПРАВА КОЈЕ ЈЕ РАТИФИКОВАЛА БиХ....9

1. Појам људских права9
2. Људска права – идеја и афирмација10
3. Нормативно и стварно у људским правима11
4. Претпоставке остваривања људских права12
5. Социо – економски аспекти остваривања људских права13
6. Социо – економска поларизација друштва15
7. Међународни систем људских права17
8. Међународно осигурање људских права17
9. Правни документи и теоријска објашњења људских права19
10. Почетак признавања људских права20
11. Економска и социјална права21
12. Инструменти Уједињених нација о људским правима22
13. Европска социјална повеља26
14. Обавезе државе, одговорност грађана30

III ОСТВАРИВАЊЕ И ЗАШТИТА ЕКОНОМСКИХ, СОЦИЈАЛНИХ И КУЛТУРНИХ ПРАВА У БиХ33

1. Шта су људска права34
2. Људска права у ширем значењу35
3. Која су права људска37
4. Социјална права у БиХ40
5. Људска права у БиХ на основу Међународног споразума о економским,
социјалним и културним правима41
 - 5.1. Право на рад у БиХ41
 - 5.2. Право на синдикално организовање – удруживање у синдикате и право
на штрајк68
 - 5.3. Право на социјалну сигурност у БиХ81
 - 5.4. Право на заштиту породице97
 - 5.5. Право на адекватан животни стандард100
 - 5.6. Право на адекватно становање100
 - 5.7. Право на адекватну исхрану106

5.8. Право на највећи могући стандард заштите физичког и менталног здравља	108
5.9. Права дјетета	112
5.10. Право на образовање	115
5.11. Културна права	124
IV ИНСТИТУЦИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА У БиХ	127
1. Уставни суд БиХ	127
2. Суд БиХ	127
3. Институција омбудсмена за људска права у БиХ	128
4. Министарство за људска права и избјеглице у БиХ	129
5. Институт за нестала лица у БиХ	130
6. Невладин сектор у БиХ – организације цивилног друштва (НВО)	131
V ОРГАНИ УСТАНОВЉЕНИ МЕЂУНАРОДНИМ КОНВЕНЦИЈАМА ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА	137
1. Уговорни органи	137
2. Механизми надзора	139
3. БиХ и међународни документи за заштиту људских права	145
4. Заштита људских права у БиХ	157
VI ЉУДСКА ПРАВА У ПРАВНОМ ПОРЕТКУ БиХ	163
1. Уставне одредбе о људским правима	164
2. Устав БиХ	165
3. Устав Републике Српске и Устав Федерације БиХ	167
4. Међународно загарантована људска права	167
5. Механизми за заштиту људских права у БиХ	168
VII УСТАВНИ ОКВИР У ПОГЛЕДУ ЕКОНОМСКИХ, СОЦИЈАЛНИХ И КУЛТУРНИХ ПРАВА У БиХ – ДЕЈТОНСКИ МИРОВНИ СПОРАЗУМ	178
1. Друштвени систем у БиХ на основама Дејтонског мировног споразума ...	183
2. Дом за људска права	184
3. Министарство за људска права и избјеглице	186
4. Комисија за заштиту људских права при Уставном суду БиХ	189
5. Јавно мњење у БиХ о људским правима	191
6. Људска права и грађани БиХ	192
7. БиХ – напредак према чланству у ЕУ	195
8. Свијест о људским правима	202
VIII ЗАКЉУЧАК	205
ЛИТЕРАТУРА	209

I УВОДНИ И МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

1. Формулисање проблема истраживања

Економска, социјална и културна права су интегрални дио система људских права. Поштовање и заштита људских права је један од основних циљева међународне заједнице, па тако и у Босни и Херцеговини (БиХ). Предност се даје дефиницијама економских, социјалних и културних права из Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима (Међународни пакт о ЕСК права), над дефиницијама из Европске социјалне повеље, иако би се у контексту БиХ као чланице Вијећа Европе очекивало да ефективније дејство имају обавезе из Европске социјалне повеље, првенствено из разлога што је БиХ овој Повељи приступила тек у октобру 2008. године.

„Нема сумње да су заштита и остварење људских права и основних слобода темељ сваког модерног друштва и државе... Исто тако, остварење и заштита људских права и основних слобода представља претпоставку за реализацију демократије као врховног принципа правне државе... Потпуна заштита права и слобода, истовремено, представља забрану сваке врсте дискриминације међу људима, односно њихову једнакост пред законом, тј. у остваривању њихових права и слобода.“¹

У оквиру сваког појединачног права пажња ће се посветити приступу одређених рањивих група уживању тог права. Овај рад о економским, социјалним и културним правима у БиХ, представљаће анализу једног од показатеља воље државе да осигура уживање ових права свим особама које се налазе на њеној територији или под њеном јурисдикцијом.

У погледу осигуравања економских, социјалних и културних права тзв. транзиција не би требала бити изговор, зато што је су последице рата у БиХ домаћа власт и међународна заједница уложила огроман рад и средства ради демократизације и обнове земље.

Поред увода у општа питања теорије људских права и мјеста економских, социјалних и културних права у оквиру система, рад ће бити усмјерен на општи међународни оквир заштите – Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, али и постојеће механизме имплементације и заштите на нивоу БиХ. Питања права на рад, слободе синдикалног дјеловања и удруживања, права на социјалну сигурност, права на храну, здравље, образовање и права на учествовање у културном животу, који својом природом и нивом заштите биће обрађени на ентитетским нивоима: РС и ФБиХ.

Поред увода у општа питања теорије људских права и мјеста економских, социјалних и културних права у оквиру тог система, овај рад је усмјерен на општи међународни оквир заштите – Међународни пакт о економским, социјалним и

¹ Савић, С.: Предговор - Уставноправне теме, Кузмановић, Р., Академија наука и умјетности Републике Српске, Бања Лука, 2014., страна 21-22.